

खण्ड – क (अपठितांश – अवबोधनम्)

- प्र. 1) I (i) स्वतन्त्रभारतस्य (ii) विद्योपार्जनम् (1 x 2 = 2)
II. (i) छात्राः स्वभावजीवनस्य निर्माणम् अतीव सतर्कतया सावधानतया च कुर्युः, इदमेव तेभ्यः अपेक्षते।
(ii) ये छात्राः राष्ट्रीयदृष्टिकोणात् स्वजीवनस्य निर्माणं न कुर्वन्ति, ते राष्ट्राय, समाजाय वा भारभूताः एव भवन्ति। (2 x 2 = 4)
III. (i) (द) विद्यार्थिनाम् (ii) (द) विधिलिङ्ग (iii) (अ) पुरतः (1 x 3 = 3)
IV. उपयुक्तं शीर्षकं – विद्यार्थिनां लक्ष्यं/विद्योपार्जनम्/सुसंस्कृताः नागरिकाः/स्वतन्त्रभारतस्य नागरिकाः। (1)

खण्ड – ख (रचनात्मककार्यम्)

- प्र. 2) (i) मित्र (ii) नमस्काराः (iii) एकादश्यां, (iv) जनकेन (v) अगच्छम् (½ x 10 = 5)
(vi) आवाम् (vii) स्वच्छतां (viii) स्वच्छः (ix) सर्वेभ्यः (x) विपुलः।
- प्र. 3) (1) अस्मिन् चित्रे पर्वतीयस्थलस्य वर्णनं वर्तते। (2) अत्र अनेकानि गृहाणि हरीतिमा युक्तं अन्नतवृक्षाः च सन्ति।
(3) गोपालकः धेनुम् अनुगच्छति। (4) पर्वतवासिनः मेषाः अजाः च चारयन्ति।
(5) हिमाच्छादितं पर्वतस्य शिखराणि मनोमुग्धकारि दृश्यम् अद्वितीयम् अस्ति। (2 x 5 = 10)
- अथवा
- (1) मम विद्यालये प्रतिवर्षं बालदिवसः मान्यते। (2) गतवर्षे छात्राः अध्यापकाः च इदं दिवसम् अमानयन्त।
(3) वयम् उत्साहेन अध्यक्षास्य स्वागतम् अकुर्म। (4) तदा भाषणं प्रतियोगिता अपि अभवत्।
(5) अहं तत्र प्रथमं पुरस्कारम् अलभे।
- प्र. 4) (1) क्रिकेट तस्य प्रियः क्रीडनम् अस्ति। (2) सः सर्वदा कक्षायाम् प्रथमः आयाति।
(3) सः कक्षायाम् ध्यानेन पठति। (4) तस्य नाम ऋषिकुमारः अस्ति।
(5) तस्य पाठनं शैली अत्युत्तमा अस्ति। (1 x 5 = 5)

खण्ड – ग (अनुप्रयुक्त-व्याकरणम्)

- प्र. 5) (i) भूमम् ऋचति (ii) युवयोर्जननी (iii) माव् (iv) भवेद्यदि (v) राज्ञो विरुद्धः (1 x 5 = 5)
- प्र. 6) (i) (ग) वाष्पयानानां माला (ii) (ख) वचनं वचनं प्रति (iii) (क) राज्ञः पुत्रः (iv) (ग) व्याघ्रः चित्रकः च
(v) (क) निर्गुणः (1 x 5 = 5)
- प्र. 7) (i) (ग) उद्दिग्दम् (ii) (क) टाव्सल (iii) (ख) चमहत् (iv) (ग) सहिष्णुता
(v) (ग) चक्षुष्मन्तः (1 x 5 = 5)
- प्र. 8) (i) त्वम् (ii) दृश्यते (iii) शब्दरूपाणि (1 x 3 = 3)

अथवा

- (i) आञ्जनेयेन गीतं लेख्यते । (ii) अहं कार्यं करोमि । (iii) युष्माभिः फलनि नयन्ते ।
 (iv) बालकः दुग्धं पिबति । (v) भक्ताभ्यां देवं नम्येते

- प्र. 9) (i) सार्धचतुर् (ii) सपादषड् (iii) सप्त (iv) सार्धसप्त (v) पादोन नव (1 x 4 = 4)
 प्र. 10) (i) श्वः (ii) तत्र (iii) कुतः (iv) उच्चैः (v) वृथा (½ x 6 = 3)
 (vi) अधुना (vii) अपि (viii) इतस्ततः
 प्र. 11) (i) खादति (ii) पाठयति (iii) उन्नतः (iv) आगमिष्यति (1 x 3 = 3)

खण्ड – घ (पठित-अवबोधनम्)

- प्र. 12) I. (i) सुरभिः (ii) कृषकः (iii) सुरभिः (½ x 2 = 1)
 II. (i) वृषभः कृच्छ्रण भारं उद्वहति । (ii) अस्मिन् ऋषिपदे वासवः "इन्द्रः (1)
 III. (i) (क) इन्द्रेण (ii) (ग) पश्यति (iii) (ख) रोदिमि (iv) (क) कृषकः (1 x 3 = 3)
 प्र. 13) I. (i) अनुव्रजन्ति (ii) सुधीभिः (iii) गोभिः (½ x 2 = 1)
 II. (i) समान शील व्यसनेषु सख्यम् भवति । (ii) मूर्खाश्च मूर्खैः सह अनुव्रजन्ति । (1)
 III. (i) (क) शीलं (ii) (ख) समानं (iii) (ग) अनुव्रजन्ति (iv) (ख) सख्यम् (1 x 3 = 3)
 प्र. 14) I. (i) वाल्मीकिः (ii) उपनयनोपदेशेन (iii) रामः (½ x 2 = 1)
 II. (i) इति श्रीरामः कथयति ।
 (ii) लवः कथयति यत् न हि जानाम्यस्य नामाधेयम् । (1)
 III. (i) (क) श्रावयामि (ii) (ग) जनक (iii) (ग) समुदाचारः (iv) (क) लवः (1 x 3 = 3)
 प्र. 15) (i) कीदृशः अयं प्रवासः ? (ii) किम् अनुयोक्तुं न युक्तम् ? (iii) अहं कस्य नामाधेयं जानामि ?
 (iv) आवां भ्रातरौ कीदृशो स्वः ? (v) कस्य पुत्रौ मा चापलम् कुरुताम् ? (1 x 4 = 4)
 प्र. 16) I. (i) स्थौल्यापकर्षणाम् (ii) व्यायामिनं (iii) अरयः (iv) अर्दयन्ति (½ x 4 = 2)
 II. (i) जरा (ii) सहसा (iii) समधिरोहति (iv) मांसं (½ x 4 = 2)
अथवा
 (i) संसारे (ii) निरर्थकं (iii) धावने (iv) गर्दभः (1 x 4 = 4)
 प्र. 17) (vii) कश्चन निर्धनः जनः भूरि परिश्रम्य किञ्चिद् वित्तमुपार्जितवान् । (½ x 8 = 4)
 (iv) तेन स्वपुत्रं महाविद्यालय प्रवेशं दापयितुं सफलो जातः ।
 (ii) छात्रावासे निवसन् सः अध्ययने संलग्नः समभूत् ।
 (v) एकदा पिता तनूजस्य रुग्णतामाकर्ण्य व्याकुलो जातः ।
 (iii) सः पुत्रं द्रष्टुं प्रस्थितः ।
 (i) धनस्य अभाव कारणात् सः बसयानं विहाय पदातिरेव प्राचलत् ।
 (viii) पदातिक्रमेण संचलन् सायं समयेऽप्यसौ गन्तव्याद् दूरे आसीत् ।
 (vi) करुणापरो गृही तस्मै आश्रयं प्रायच्छत् ।

- प्र. 18) (i) (ग) कथयति (ii) (क) पुत्रौ (iii) (ख) शिवः (iv) (घ) यमलौ
अथवा
 (i) (क) प्रणम्य (ii) (ग) शिष्टाचारः (iii) (ख) क्रोडम् (iv) (ग) शिवः